Bestedingsvoorstel Water (subartikel 2.2) Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW 3.1)	
1. Doel(en)	**Doelstelling** Met het onderliggende bestedingsvoorstel voor de periode 2026—2030 levert het kabinet een bijdrage aan de waterzekerheid en waterveiligheid in lage- en middeninkomenslanden. Nederland levert daarbij een betekenisvolle bijdrage aan sociaal-economische ontwikkeling in de landen en de drie belangen die centraal staan in het BHO-beleid: <u>Handel en economie</u> Nederlandse kennis en kunde in de watersector dragen bij aan het verbeteren van waterzekerheid en waterveiligheid en daarmee sociaaleconomische ontwikkeling in partnerlanden en aan het Nederlandse verdienvermogen. We zullen actief ondersteuning verlenen aan initiatieven van de Nederlandse sector, met name op gebieden waar Nederland economische belangen heeft zoals watertechnologie, agrofood, logistiek, havens en stedenbouw, waar mogelijk met aandacht voor op natuur gebaseerde oplossingen. Ook zetten we via waterdiplomatie in op een zichtbaar Nederlands profiel op water en *to-go* partner op het gebied van waterkennis en -expertise. Nederland haalt ook kennis uit het buitenland, op het gebied van omgang met droogte, verzilting en wateroverlast, die we in Nederland kunnen inzetten. <u>Veiligheid en stabiliteit</u> Oneerlijke verdeling en gebrek aan water kunnen leiden tot conflict. Voldoende, veilig en betrouwbaar water is een voorwaarde voor stabiele en veerkrachtige samenlevingen en draagt bij aan voedselzekerheid en gezondheid. Via een lokaal-geleide, gebiedsgerichte aanpak zal in (potentiële) conflictregio's zoals die genoemd staan in de beleidsbrief, worden gewerkt aan verbeterd waterbeheer, toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen (WASH), efficiënter watergebruik in de landbouw en rampenparaatheid. Ook gaan we landen ondersteunen met hun nationale waterstrategieën en het toekomstbestendig maken van hun watermanagement. Dit zal bijdragen aan veiligheid en stabiliteit. <u>Migratie</u> Inzetten op stabiliteit en veiligheid zoals hierboven beschreven kan (gedwongen) migratie verminderen. Daar waar al migratie heeft plaatsgevonden is toegang tot veilig en schoon water een voorwaarde voor duurzame opvang en integratie in de regio en het voorkomen van door-migratie. De inzet op het verbeteren van de watersector en toegang tot water en sanitaire voorzieningen zal zich richten op gebieden die (potentieel) de migratiedruk op Europa vergroten. Water en klimaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Nederland blijft zijn aandeel aan internationale klimaatfinanciering leveren. Dit doen we in eerste instantie door onze financiële inzet op watermanagement en voedselzekerheid ook te richten op het tegengaan van de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Waar mogelijk versterken we dit met private investeringen en via samenwerking met Nederlandse bedrijven. Voorwaarde is wel dat Nederland geen kansen op hulp en handel moet missen door de focus op klimaatrelevante activiteiten. Aandacht voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen is belangrijk voor effectiviteit van onze programma's.
2. Beleidsinstrument(en)	Met het (aanvullende) waterbudget voor de periode 2026-2030 zullen programma's worden ontwikkeld waarbij de Nederlandse belangen handel en economie, veiligheid en stabiliteit en migratie centraal staan. Waar mogelijk wordt aangesloten bij programma's die zich binnen deze belangen richten op voedselzekerheid en gezondheid, om zo de Nederlandse impact te versterken. Hierin werken we ook nauw samen met andere departementen, vooral het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De middelen zullen door het departement (centraal) en via enkele ambassades (decentraal) worden besteed via nationale en multilaterale organisaties waaronder kennisinstellingen, bedrijfsleven en ngo's. De verdeling tussen bijdragen en subsidies zal in de loop van 2025 en 2026 nader worden bepaald. Wat betreft de inhoud zijn nieuwe programma's voorzien rond onderwerpen als water en stabiliteit, drinkwater en sanitaire voorzieningen (WASH) en

rampenparaatheid. Langjarige samenwerking en programmering is van belang om tot duurzame resultaten te komen. Tegelijkertijd zal er ook ruimte worden gecreëerd om landen specifiek snel in te kunnen inspelen spelen op actuele ontwikkelingen via flexibele beleidsinstrumenten. Programma's die aflopen en door evaluaties laten zien dat zij op een doelmatige manier resultaten behalen, kunnen mogelijk een nieuwe fase krijgen met inachtneming van de drie Nederlandse belangen.

De decentrale (ambassade) programma's in conflictlanden regio's en combi-landen buiten Afrika zullen op verantwoorde wijze en geleidelijk worden afgebouwd. In de conflict regio's komen daar centraal beheerde programma's voor in de plaats. In de combilanden zetten we vooral in op centrale programma's die maximaal aansluiten op het handelsinstrumentarium en aansluiting bij de veiligheidsregio's.

Voor belang handel en economie:
De komende jaren verbinden we hulp, handel en investeringen op het thema water nog effectiever door de financiering van specifieke programma's. Dit doen we met de Dutch Diamond benadering waarin bedrijfsleven, overheid, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties samenwerken. Daarvoor zal aansluiting worden gezocht bij de combitracks, bij de verschillende instrumenten van RVO, Invest International, FMO en bij de multilaterale ontwikkelingsbanken. We gaan nog nauwer samenwerken met de Nederlandse watersector om verdienkansen te identificeren en verder met het aantrekken van private financiering, o.a. via de pensioenfondsen.

Voor belang veiligheid en stabiliteit:
Voor de bevordering van veiligheid en stabiliteit versterken we de wisselwerking tussen programma's gericht op ontwikkeling, vredesopbouw en humanitaire hulp. Daarbij werken we via verschillende multilaterale en internationale uitvoeringsorganisaties en in nauwe samenwerking met lokale belanghebbenden.

Voor belang migratie:
Ten behoeve van samenwerking voor migratie kan Nederland samenwerking op water (capaciteitsopbouw, kennis en kunde) aanbieden. Daarnaast zijn er mogelijkheden om te investeren in de watersector in landen van herkomst en landen in de regio waar opvang van migranten en vluchtelingen plaatsvindt. Bijvoorbeeld via uitbreiding van geografische focus van bestaande programma's van Nederlandse drinkwaterbedrijven of waterschappen. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht worden bij Nederlandse programma's op voedselzekerheid en gezondheid gericht op opvang in de regio.

De vrijkomende financiële ruimte zal worden ingezet op een van drie belangen in dienst van de relatie met het betreffende land, en waar mogelijk in EU verband, via programmering rond Global Gateway corridors en uitvoering via *Delegated cooperation*.

3.
A. Financiële gevolgen voor het Rijk

Bedrag in EUR miljoen.

		2026	2027	2028	2029	2030
Artikelonderdeel	**Water**	**253**	**276**	**324**	**362**	**362**

De financiële gevolgen zijn onder voorbehoud van de uitkomsten van de voorjaarsbesluitvorming. De in te zetten instrumenten zijn afhankelijk van de precieze uitwerking van de beleidsinzet. Waar nodig zullen bij de volgende begrotingsmomenten budgetten overgeheveld worden binnen het beleidsartikel.

B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren

Samenwerking op water creëert mogelijkheden voor de Nederlandse watersector om bij te dragen met kennis, kunde en investeringen. Het versterkt ook de randvoorwaarden voor verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in onder meer de agrofood sector, industrie, havens en logistiek die actief zijn in de betreffende landen.

4. Nagestreefde doeltreffendheid

Nederland heeft veel kennis en kunde op het gebied van water en de afgelopen jaren is uit evaluaties en studies gebleken dat het noodzakelijk is om te werken aan systemen die in staat zijn om waterdiensten duurzaam te kunnen leveren. Nederland investeert daarom ook in beleidsbeïnvloeding en het creëren van randvoorwaarden (*enabling environment*) voor beter

	waterbeheer door o.a. capaciteitsopbouw, het versterken van politieke wil en mobiliseren van financiering. De Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zullen met hun kennis en ervaring effectief bijdragen aan innovatie en versterking capaciteit, waarmee zij tegelijkertijd hun positie op de lokale markt kunnen versterken. Nederland stelde zich in 2015 tot doel om in de periode tot 2030 jaarlijks 3 miljoen mensen per jaar te bereiken met verbeterd waterbeheer, in totaal 30 miljoen mensen met duurzame toegang tot schoon en veilig drinkwater en in totaal 50 miljoen mensen met toegang tot verbeterde sanitaire voorzieningen. Het waterprogramma rapporteert in het jaarverslag aan de Kamer over de aantallen mensen die worden bereikt en met welke effecten. Met de intensivering zal de impact op mensen wat betreft waterzekerheid en waterveiligheid substantieel toenemen en verder uitgebouwd gaan worden.
5. Nagestreefde doelmatigheid	We bouwen voort op de jarenlang ervaring van Nederland op het gebied van water-samenwerking. We hebben een solide projectcyclus waarbij projecten op basis van monitoring en externe evaluaties voortdurend worden bijgesteld. Doelmatigheid is vast onderdeel van deze evaluaties. De middelen worden ingezet op programmavoorstellen die hoog scoren op doelmatigheid. De intensivering bouwt voort op het beleidsinstrumentarium en de bestaande beleidstheorie en zal in lijn zijn met de Afrika strategie, mondiale gezondheidsstrategie en internationale klimaatstrategie. Ook wordt nauw samengewerkt met andere departementen en is inzet gericht op bijdragen aan de Nederlandse Internationale Waterambitie (NIWA). Door in te zetten op innovatieve financiering op het gebied van water mobiliseren we via hefbomen privaat kapitaal en versterken duurzame innovaties. Daarmee dragen we bij aan doelmatigheid van onze programma's. Samen met Nederlandse en multilaterale partners wordt gestreefd naar grote regionale programma's waarbij mensen worden bereikt die kwetsbaar zijn voor de effecten van droogte, overstromingen en verzilting, die nu geen toegang hebben tot drinkwater en sanitaire voorzieningen, die niet effectief en efficiënt met water omgaan en die daardoor belemmerd worden in hun ontwikkeling en welzijn.
6. Evaluatieparagraaf	• Voortgang van het voorstel wordt gemonitord op jaarbasis aan de hand van verslaglegging over behaalde resultaten in het BHO-jaarverslag. Uw Kamer zal worden geïnformeerd over een aangepaste verantwoordingssystematiek voor BHO[1]. Hierin zal onder meer aandacht zijn voor de bijdrage van de prioritaire thema's (zoals water) aan de drie belangen en de wijze waarop hierover in de toekomst gerapporteerd zal worden. • De Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) voert periodiek evaluaties uit van beleid en uitvoering van Buitenlandse Zaken. Onderliggend bestedingsvoorstel valt in de Strategische Evaluatie Agenda. Het beleid, de beleidstheorie, het resultatenraamwerk en de indicatoren van de afdeling water van de Directie Inclusieve Groene Groei (IGG) dienen hierbij als basis. • Als onderdeel van de afspraken tussen BZ en haar uitvoerders wordt standaard een evaluatie uitgevoerd voor alle ODA-bijdragen van meer dan EUR 5 miljoen. Deze afspraken zullen in nieuw op te stellen arrangementen in het kader van onderliggend bestedingsvoorstel ook worden opgenomen. • IOB heeft in 2024 een periodieke rapportage gepubliceerd van de coherentie van het beleid op het gebied van voedselzekerheid, water en klimaat. De AR heeft in 2024 een rapport opgeleverd van de resultaten van het beleid op het gebied van WASH. Conclusies en aanbevelingen van deze beide rapporten worden meegenomen in de nieuwe programmering.

[1] Plan van aanpak Verantwoordingssystematiek (overheid.nl)